

Ayet ve Hadisler Işığında

MÜSLÜMANIN

YOL

HARİTASI

© 2023, Hayat Yayıncılık, İletişim, Yapım, Eğitim Hizmetleri ve Tic. Ltd. Şti.
Tüm yayın hakları anlaşmalı olarak Hayat Yayınları'na aittir.
Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir; izinsiz çoğaltılamaz, basılamaz.
ISBN: 978-605-151-418-5
Sertifika No: 44968

Hayat Yayınları : 740
Maneviyat : 51
Kitabın Adı : Ayet ve Hadisler Işığında Müslümanın Yol Haritası
Kitabın Yazarı : Mehmet Kızılkaya
Editör : Zeynep Bayrak
İç ve Kapak Tasarım : Hayat Yayınları
Baskı Yeri & Tarihi : İstanbul, 2023
Baskı & Cilt : Alioğlu Matbaacılık
Orta Mahallesi Fatin Rüştü Sokak No: 13/A
Bayrampaşa / İSTANBUL
Tel: (0212) 612 95 59 Fax: (0212) 613 09 83
Sertifika No: 45121

Hayat Yayın Grubu

Molla Gürani Mahallesi, Oğuzhan Caddesi No: 15 Kat: 3
Fındıkzade - Fatih / İstanbul
Tel: 0212 613 11 00 Gsm: 0530 290 99 78 Faks: 0212 613 11 55
www.hayatyayinlari.com - e-posta: hayat@hayatyayinlari.com
📞 /hayatyayinlari 📺 /hayatyayinlari

Ayet ve Hadisler Işığında

MÜSLÜMANIN

YOL

HARİTASI

- İnanç ve İbadetler
- Haramlar ve Helaller
- Evlilik ve Ahlak

Mehmet Kızılkaya

Emekli Müftü

Mehmet KIZILKAYA

1948 yılında Kütahya ili Simav ilçesinin Karapınar köyünde doğdu. İlkokulu kendi köyünde okudu ve 1963 yılında hafızlığını tamamladı. Konya ve İstanbul'da özel hocalardan Arapça dersleri aldı. 1977 yılında dışarıdan İzmir İmam Hatip Okulunu ve 1981 yılında da İzmir Yüksek İslam Enstitüsünü bitirdi.

1971'de İzmir ili Menemen ilçesi Aliğa nahiyesinde müezzin olarak göreve başladı ve Menemen ilçesinde imam-hatip olarak görev yaptıktan sonra 1977-1979 yıllarında Çanakkale ili Bozcaada ilçesinde ve 1979-1982 yılları arasında Menemen'de vaizlik yaptı. 1982-1986 yılları arasında Belçika'da öğretmen din görevlisi olarak çalıştıktan sonra Türkiye'ye döndü. Döndükten sonra sırasıyla Isparta ili Keçiborlu ilçesi, İstanbul ili Ümraniye ilçesi, Tekirdağ ili Çorlu ilçesi ve İstanbul ili Beykoz ilçesinde müftülük yaptı.

1997'de Almanya'nın Stuttgart Başkonsolosluğuna din hizmetleri ataşesi olarak atandı. 2001'de Türkiye'ye dönerek İzmir ili Konak ve İstanbul ili Fatih ilçelerinde müftülük yapıp 2007 yılında Mardin İl Müftülüğü'ne atandı ve 2011 yılında emekli oldu.

Yazarın "*Çocuklar İçin Sorulu Cevaplı Temel Dinî Bilgiler*", "*İslamda Evlilik ve Aile Okulu*" ve "*İslamda Çocuk Terbiyesi*" isimli yayınlanmış eserleri ve çeşitli dergilerde yayınlanmış makaleleri ile "*Kalkınmada Aile Yapısının Önemi*" ve "*Evlenme Yaşı*" ile ilgili tebliğleri bulunmaktadır.

Yazar, evli ve iki çocuk babasıdır.

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	15	1- Mümin.....	31
		2- Kâfir.....	31
		3- Münâfik.....	31
BİRİNCİ BÖLÜM / İNANÇ		IV. İMAN ESASLARI.....	31
I. DİN VE DİNİN ÖNEMİ.....	18	A. Allah'a İman.....	32
A. Din Nedir?.....	18	1- Allah'ın İsimleri.....	32
B. Dinin Önemi.....	18	a. Allah İsmi.....	32
1- Ferdin Hayatındaki Önemi.....	18	b. İsm-i Âzam.....	32
2- Toplum Hayatındaki Önemi.....	19	c. Esmâ-i Hüsnâ.....	32
C. Dinlerin Tasnifi.....	19	2- Allah'ın Sıfatları.....	32
D. İslam Dini ve Mahiyeti.....	20	a. Zâtî Sıfatlar.....	33
1- İslamda İbadet.....	21	b. Subûtî Sıfatlar.....	33
2- Yapılış Niyetine Göre İbadetin Derecesi.....	21	B. Meleklerle İman.....	35
3- İbadette İhsan Derecesi.....	21	1- Büyük Melekler ve Görevleri.....	35
E. İslam Dininin Kaynakları.....	22	2- Kirâmen Kâtibin Melekleri(Yazıcı Melekler)..	36
1- Kitap (Kur'an).....	22	3- Cin ve Şeytan.....	36
2- Sünnet.....	22	C. Kitaplara İman.....	37
3- İcma.....	23	İlâhî Kitaplar.....	37
4- Kıyâs.....	23	1- Tevrat.....	37
F. Teklif Hükümler (Ef'âl-i Mükellefin).....	23	2. Zebûr.....	38
1- Farz.....	23	3. İncil.....	38
2- Vâcip.....	24	4- Kur'an-ı Kerim.....	39
3- Sünnet.....	24	a) Kur'an-ı Kerim'in Nazil Oluşu.....	39
a. Sünnet-i Mükkeke.....	24	b) Kur'an-ı Kerim'in Yazılışı ve Mushaf Hâline Getirilişi.....	39
b. Sünnet-i Gayri Mükkeke.....	24	c) Kur'an Nüshalarının Çoğaltılması.....	40
c. Sünnet-i Zevâid.....	25	D. Peygamberlere İman.....	40
4- Müstehab.....	25	1- Peygamberlerin Vasıfları.....	40
6- Haram.....	25	2- Peygamberlerin Görevleri.....	41
7- Mekruh.....	25	3- Peygamberlerin Sayısı.....	41
8- Müfsit.....	26	4- Peygamberlere Verilen Vahiy.....	41
G. Azîmet ve Ruhsat.....	26	5 - Mucize.....	42
II. İSLAMDA MEZHEPLER.....	26	E. Ahiret Gününe İman.....	42
A. İtikâdî Mezhepler.....	27	1- Kabir (Berzah) Hayatı.....	42
1- Selefiyye.....	27	2- Sûr ve Sûr'a Üfürüş.....	43
2- Mâtürîdiyye.....	28	3- Kıyametin Kopması.....	43
3- Eş'ariyye.....	28	4- Ba's (Yeniden Diriliş).....	43
B. Fıkıh Mezhepleri-Amelî Mezhepler.....	28	F. Ahiret Hâlleri.....	44
1- Hanefî Mezhebi.....	29	1- Haşir.....	44
2- Mâlikî Mezhebi.....	29	2- Amel Defterlerinin Dağıtılması.....	44
3- Şâfiî Mezhebi.....	29	3- Hesap ve Sual.....	44
4- Hanbelî Mezhebi.....	29	4- Mîzan (Terazi).....	44
III. İMAN.....	29	5- Cennet.....	44
A. İcmâlî İman.....	30	6- Cehennem.....	45
B. Tafsilî İman.....	30		
C. Tasdik ve İnkâr Bakımından İnsanlar.....	31		

7- Ahirete İmanın Faydaları	45
G. Kazâ ve Kadere İman	45

İKİNCİ BÖLÜM / TEMİZLİK

I. TEMİZLİK VE ÖNEMİ	48
A. Temizlik-İbadet İlişkisi	48
B. Necaset	48
1- Hakikî Necaset	48
a. Necaset-i Galîza	49
b. Necaset-i Hafife	49
2- Hükmi Necaset	49
C. İstinca ve İstibra	49
II. ABDEST	50
A. Abdestin Farzları	51
1- Yüzü Yıkamak	51
2- Elleri ve Kolları Dirseklerle Birlikte Yıkamak	52
3- Başını Meshetmek	52
4- Ayakları Yıkamak	52
B. Abdestin Sünnetleri	52
C. Abdestin Âdâbı	54
D. Abdest Duaları	54
E. Abdestin Mekruhları	55
F. Abdesti Bozan Durumlar	55
G. Abdestin Alınış Şekli	56
H. Özürlülerin Abdesti	57
I. Mestler Üzerine Meshetmek	57
1- Meshedilmesi Farz Olan Miktar	58
2- Meshin Yapılışı	58
3- Meshin Şartları	58
4- Mestler Üzerine Meshetmenin Süresi	58
5- Meshi Bozan Şeyler	59
İ. Sargı Üzerine Meshetmek	59
III. GUSÛL /BOY ABDESTİ	59
A. Guslü Gerektiren Durumlar	60
B. Guslün Farzları	60
C. Guslün Sünnetleri	61
D. Gusül Yapılması Sünnet Olan Yerler	61
E. Cünüp İken Yapılamayacak İbadetler	61
IV. TEYEMMÛM	62
A. Teyemmümün Sebepleri	62
B. Teyemmümün Farzları	63
C. Teyemmümün Yapılışı	63
D. Teyemmümü Bozan Şeyler	63
V. KADINLARA MAHSUS HÂLLER	64
A. Hayız (Âdet Görme)	64
1- İslamda Âdet Günü Uygulamasının Başlangıcı	64

2- Kadının Âdet Görmeye Başlama ve Âdetten Kesilme Yaşı	65
3- Hayız (Âdet Görme) Müddeti	65
B. Nifas (Lohusalık)	66
1- Nifasın (Lohusalığın) En Az Süresi	66
2- Nifasın En Uzun Süresi	66
C. Hayız ve Nifasın Hükümleri	67
D. İstihâze (Özür Kanı)	68

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM / NAMAZ

I. NAMAZIN FARZ OLUŞU	70
II. NAMAZLARIN REKÂTLARI	70
III. NAMAZIN FARZLARI	71
A. Namazın Şartları	71
1- Hadesten Tahâret	71
2- Necasetten Tahâret	72
3- Setr-i Avret (Avret Yerinin Örtülmesi)	72
4- İstikbâl-i Kible (Kibleye Dönmek)	74
5- Vakit	75
Beş Vakit Namazın Vakitleri	77
Sabah Namazının Vakti	77
a. Vaktin Oluşmadığı Yerlerde Namazlar Nasıl Kılınır?	79
b. İki Vakit Namazı Bir Vakitte Birleştirilerek Kılmak	80
c. Misafirlik ve Yolculukta Namazları Birleştirilerek Kılmak	80
d. Hazarda (Mukim iken) Namazları Birleştirilerek Kılmak	81
e. Cem-i Takdim ve Cem-i Tehir ile Namazların Kılınışı	81
f. Namaz Kılmanın Mekruh Olduğu Vakitler	82
Üç vakitte farz namazları kılma yasağı devam ediyor mu?	82
6- Niyet	83
B. Namazın Rükünleri	84
1- İftitah Tekbiri	84
2- Kıyâm	85
3- Kıraat	85
a) İmama Uyan Kişinin Dinlemesi veya Sükûtu	86
b) Arapça'dan Başka Dilde İbadet	86
c) Gizli ve Açık Okumanın Ölçüsü	86
d) Zelletü'l-kârî/Okuyucunun Hatası	87
4- Rükû	88
5- Secde	89
6- Kâde-i Ahîre	90
Namazlarda Tâdil-i Erkân	90

IV. NAMAZIN VACİPLERİ.....	91	Dördüncü Rekât	116
V. NAMAZIN SÜNNETLERİ.....	92	Öğle Namazının Son Sünneti.....	117
VI. NAMAZIN ADABI.....	94	Birinci Rekât	117
VII. NAMAZIN MEKRUHLARI	95	İkinci Rekât	117
VIII. NAMAZI BOZAN ŞEYLER.....	96	3- İkinci Namazının Kılınışı.....	117
IX. EZAN VE KAMET	96	İkinci Namazının Sünnetinin Kılınışı	117
Ezanın Sünnetleri	98	Birinci Rekât	117
1- Kâmetin Sözleri	99	İkinci Rekât	118
Kâmette Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar	100	Üçüncü Rekât	118
X. CEMAATLE NAMAZ KILMAK.....	100	Dördüncü Rekât	118
A. Cemaatle Namaz Kılmanın Fazileti.....	100	Öğle Namazının İlk Sünneti ile İkinci ve	
B. Cemaate Devam Etmemeyi Mübah Kılan		Yatsı Namazlarının Sünnetleri Arasındaki Fark... 119	
Özürler.....	101	İkinci Namazının Farzının Kılınışı	119
C. Kadınların Câmiye Gitmeleri	101	Birinci Rekât	119
D. Saf Düzeni	102	İkinci Rekât	119
1- Muhazâtü'n-nisâ (Namazda Kadının		Üçüncü Rekât.....	119
Erkeğin Hizasında Olması)	102	Dördüncü Rekât	119
2- Birinci Safta Durmanın Fazileti.....	103	4- Akşam Namazının Kılınışı	120
3- İmamın Saffları Düzeltmesi	103	Akşam Namazının Farzının Kılınışı.....	120
E. İmama Uyanın Hâlleri.....	104	Birinci Rekât	120
XI. İMAMLIK VE İMAMA UYMA.....	104	İkinci Rekât	120
A. İmamlığın Şartları.....	104	Üçüncü Rekât.....	120
B. İmamlığa Ehil Olma Sıralaması.....	105	Akşam Namazının Sünnetinin Kılınışı.....	121
C. İmamlık Yapması Mekruh Olan Kimseler	106	Birinci Rekât	121
D. İmama Uyanlarda Aranılan Şartlar	106	İkinci Rekât	121
E. Cemaatin İmama Uyması Gerekli		5- Yatsı Namazının Kılınışı	121
Olmayan Yerler.....	107	Yatsı Namazının İlk Sünnetinin Kılınışı	121
F. Cemaatin İmama Uyması Gereken Yerler	107	Birinci Rekât	121
G. Namazların Cemaatle Kılınma Şekli.....	108	İkinci Rekât	122
H. Namazdan Sonra Okunacak Tesbihler.....	109	Üçüncü Rekât	122
XII. MESCİDLERLE İLGİLİ HÜKÜMLER.....	111	Dördüncü Rekât	122
XIII. BEŞ VAKİT NAMAZIN KILINMA ŞEKLİ....	112	Yatsı Namazının Farzının Kılınışı.....	122
1- Sabah Namazı	112	Birinci Rekât	122
Sabah Namazının Farzının Kılınışı	114	İkinci Rekât	123
Birinci Rekât	114	Üçüncü Rekât.....	123
İkinci Rekât	114	Dördüncü Rekât	123
2- Öğle Namazı	114	Yatsı Namazının Son Sünnetinin Kılınışı.....	123
Öğle Namazının İlk Sünnetinin Kılınışı.....	114	XIV. VİTİR NAMAZI VE KILINIŞI	124
Birinci Rekât	114	1- Vitir Namazı Ne Zaman Kılınır?.....	124
İkinci Rekât	115	2- Vitir Namazı Kaç Rekâttır?.....	124
Üçüncü Rekât	115	3- Vitir Namazında Kıraat ve Üçüncü Rekâtında	
Dördüncü Rekât	115	Kunut Yapmak	124
Öğle Namazının Farzının Kılınışı	116	4- Vitir Namazının Kılınışı.....	125
Birinci Rekât	116	İkinci Rekât	125
İkinci Rekât	116	Üçüncü Rekât	125
Üçüncü Rekât.....	116	XV. CUMA NAMAZI.....	125

A. Cuma Namazının Farziyeti	126	2. Yolculukta İki Namazı Birleştirerek Kılma....	143
B. Cuma Namazının Farz Olmasının Şartları.....	126	3. Ramazan Orucunu Sonraya Bırakma	143
C. Cuma Namazının Sıhhatının Şartları	127	4. Mestler Üzerine Üç Gün Meshetme.....	144
a) Hutbe'nin Rükünleri	128	5. Yolculukta Sünnetlerin Durumu.....	144
b) Hutbenin Şartları.....	129	6. Yolculukla İlgili Bazı Meseleler.....	144
c) Hutbenin Sünnetleri	129	D. Misafirin Mukîme, Mukîmin Misafire Uyması ..	144
d) Hutbenin Mekruhları.....	129	E. Yolculukta Kılınamayan Namazların Kazası ..	145
D. Cumanın Sünnetleri	129	F. Misafirliğin Sona Ermesi.....	145
E. Cuma Günü Öğle Namazı.....	130	XX. NAMAZLARIN KAZASI	145
1- Evde Öğle Namazı	130	A. Kaza Namazlarının, Kazâ Edilme Şekli	146
2- Cuma Namazı Farz Olmayanların Öğle Namazını		B. Namazı Düşüren Mazeretler	147
Hemen Kılmaları	130	XXI. SECDELER	147
F. Cuma Namazının Rekâtları ve Kılınışı.....	130	A. Schiv (Yanıma) Secdesi.....	147
G. Cuma Namazının Kılınışı	130	1- Schiv Secdesini Gerektiren Durumlar	147
Bir Şehirde Birden Fazla Yerde Cuma		2- Schiv Secdesinin Yapılışı.....	148
Namazı Kılmak	130	B. Tilâvet Secdesi	149
XVI. BAYRAM VE BAYRAM NAMAZLARI....	131	1- Tilâvet Secdesinin Yapılışı.....	149
A. Bayram Günü Yapılması Mendûb Olan Şeyler..	132	2- Secde Ayetlerinin Bulunduğu Sureler	150
B. Bayram Namazının Kılınışı	132	C. Şükür Secdesi.....	150
C. Bayram Namazından Sonra Hutbe Okunması.....	133	XXII. CENAZE NAMAZI	150
Bayram Hutbesinin Namazdan Önce Okuma		A. Ölüm Sırasında Yapılacak İşler	150
Girişimi	133	B. Öldükten Sonra Yapılması Gereken İşler.....	151
D. Teşrik Tekbirleri.....	134	C. Cenaze Namazı	153
XVII. NAFİLE NAMAZLAR	134	1- Cenaze Namazının Farzları.....	153
A. Namazlara Bağlı Olan (Revâtîp) Sünnetler....	134	2- Cenaze Namazının Sünnetleri.....	153
1- Müekked Sünnetler	134	3- Namazın Kılınışı	153
2- Gayr-i Müekked Sünnetler.....	135	Cenaze Namazında Okunması Uygun Olan Dua... 154	
B. Terâvîh Namazı.....	135	4- Cenazeye İlgili Bazı Meseleler	155
Terâvîh Namazının Kılınışı	136	5- Cenazenin Taşınması ve Defni.....	156
C. Diğer Nâfile (Reğâib) Namazlar.....	137	6- Cenaze Defnedildikten Sonra Yapılacak İşler... 158	
1- Teheccüd Namazı.....	137	a. Kur'an Okumak	158
2- Kuşluk Namazı	137	b. Telkîn Vermek	158
3- Tehiyetü'l-Mescid Namazı.....	137	c. Ölü Sahibine Taziyeye Gidilmesi.....	159
4- Hâcet Namazı.....	138	D. Şehit ve Şehitliğin Hükümleri	160
5- İstihâre Namazı	138		
6- Tesbih Namazı	138		
7- Yağmur Duası Namazı	139		
D. Mübârek Gün ve Gecelerde İbadet	139		
1- Aşûre Günü	139		
2- Kandil Geceleri.....	140		
XVIII. HASTALARIN NAMAZLARI.....	141		
XIX. MİSAFİR NAMAZI	142		
A. Misafirlik	142		
B. Seferiliğin Başladığı Yer.....	143		
C. Seferilikte Müminlere Verilen Kolaylıklar	143		
1. Dört Rekâtlı Namazların İki Rekât Kılınması..	143		
		DÖRDÜNCÜ BÖLÜM/ ORUÇ	
		I. ORUÇ VE ORUCUN FARZ OLUŞU.....	164
		II. ORUCUN FAYDALARI.....	164
		III. ORUCUN ÇEŞİTLERİ.....	165
		A. Farz Oruçlar	165
		B. Vacip Oruçlar	165
		C. Nâfile Oruçlar	166
		IV. RAMAZAN AYININ FAZİLETİ.....	166
		V. ORUCUN FARZ OLMASININ SEBEBİ	167
		VI. ORUCUN BAŞLAMA VE BİTİŞ VAKTİ.....	168
		VII. KUTUPLARDA ORUÇ	169

VIII. ORUÇ TUTMANIN MEKRUH OLDUĞU GÜNLER	170
IX. ORUÇ KİMLERE FARZDIR?.....	170
X. ORUCA NE ZAMAN VE NASIL NİYET EDİLİR?.....	171
XI. ORUÇ TUTMAMAYI MÜBAH KILAN MAZERETLER	172
XII. ORUCUN MÜSTEHAFLARI	174
XIII. ORUCUN MEKRUHLARI	175
XIV. ORUCU BOZAN VE BOZMAYAN ŞEYLER .	175
A. Orucu Bozup Yalnız Kazayı Gerektiren Durumlar	175
B. Orucu Bozup Hem Kazayı Hem Kefareti Gerektiren Durumlar	175
C. Orucu Bozmayan Durumlar.....	176
D. Hasta Muayene ve Tedavisinde Kullanılan İlaçlar.....	177
XV. ORUCUN KAZASI, KEFARETİ VE FİDYESİ..	177
A. Ramazan Orucunun Kazası	177
B. Kefaret Orucu	178
C. Oruç Fidyesi	178
XVI. İTİKÂF	179
1- İtikâfın Sahih Olması İçin Gerekli Olan Şartlar..	179
2- İtikâfın Âdâbı	180
3- İtikâfi Bozan Şeyler	180

BEŞİNCİ BÖLÜM / ZEKÂT

I. ZEKÂTIN FAYDALARI	182
A. Veren Açısından Zekâtın Faydaları.....	182
B. Alan Açısından Zekâtın Faydaları	182
C. Toplum Açısından Zekâtın Faydaları.....	183
II. ZEKÂTIN FARZ OLUŞU	183
V. ZEKÂTIN FARZ OLMASININ ŞARTLARI... 184	184
A. Mal Sahibinde Bulunması Gereken Şartlar ...	184
B. Malda Bulunması Gereken Şartlar.....	184
IV. ZEKÂTIN GEÇERLİLİK ŞARTLARI.....	185
A. Niyet	185
2- Temlik	186
V. ZEKÂTA TÂBİ MALLAR.....	186
A. Altın, Gümüş ve Bilumum Paraların Zekâtı ...	186
1- Altın ve Gümüş	186
2- Paralar	187
3- Ticaret Malları	188
4- Bina, Arsa, Sanayi Tesisleri ve Nakil Araçları .	188
5- Şirketler.....	189
6- Mudârebe: Emek-Sermaye Ortaklığı.....	190
7- Hisse Senetleri	190

8- Maaşlar, Ücret ve Serbest Meslek Sahiplerinin Kazançları	190
9- Madenler	191
10- Defineler	192
11- Tarım Ürünleri ve Meyvelerin Zekâtı	192
a. Tarım Ürünleri ve Meyvelerde Nisap.....	192
b. Zekâta Tabi Olan Tarım Ürünleri	192
12- Balın Zekâtı.....	193
13- Deniz Ürünleri	193
14- Müşterek Mallar.....	193
15- Alacaklar	193
16- Hayvanların Zekâtı	194
a. Develerin Zekâtı.....	194
b. Sığır ve Mandaların Zekâtı	194
c. Koyun ve Keçilerin Zekâtı	194
d. At, Katır ve Eşeklerin Zekâtı	195
VI. ZEKÂTIN VERİLECEĞİ YERLER	195
VII. ZEKÂT VERİLMESİ CAİZ OLMAYAN KİMSELER.....	198
VIII. ZEKÂT - VERGİ İLİŞKİSİ	199
IX. ZEKÂT VERMENİN ÂDÂBI.....	199
X. FITİR SADAKASI	200

ALTINCI BÖLÜM / HAC VE UMRE

I. HAC İBADETİ.....	204
II. HACCIN ÖNEMİ	204
III. HACCIN ŞARTLARI.....	205
A. Haccın Farz Olmasının Şartları	205
B. Edasının Şartları.....	205
IV. HACCIN FARZLARI	207
A. İhram.....	207
1- İhramın Farzları	207
a. Niyet Etmek	207
b. Telbiye Getirmek.....	207
2- İhramın Vâcipleri.....	208
a. Mikat sınırlarını ihramlı geçmek.....	208
1. Harem Bölgesi.....	208
2. Hill Bölgesi	208
3. Âfâk Bölgesi	208
Mikat (İhrama Girme Yerleri).....	208
b) İhram Yasaklarına Uymak.....	209
3- İhramın Sünnetleri	209
4- İhramlıya Yasak Olan Şeyler	210
b. Giyim ve Giyim Eşyası ile İlgili Yasaklar	210
c. Cinsel Konularla İlgili Yasaklar	211
d. Harem Bölgesiyle İlgili Yasaklar	211
e. Günah İşlemek ve Başkaları ile Tartışmak	

Konusundaki Yasaklar.....	211	3- Arefe Gecesini Mina'da geçirmek	226
5. İhramlıya Yasak Olmayan Şeyler.....	211	4- Bayram Gecesini Müzdelife'de Geçirmek.....	226
B. Arafat Vakfesi.....	211	5- Bayram Günlerinde Mina'da Kalmak.....	226
1- Arafat Vakfesinin Şartları.....	211	VII. İHSAR (ENGELLENME)	226
2- Arafat Vakfesinin Vâcibi.....	212	1- İhsar Sebebiyle İhramdan Çıkma.....	226
3- Arafat Vakfesinin Sünnetleri.....	212	2- İhsar Sebebiyle Yapılamayan Menâsikin	
4- Hacda Seferîlik.....	213	Kazası	227
C. Ziyaret Tavafı	213	VIII. FEVÂT.....	227
2- Tavafın Vâcipleri.....	213	IX. BEDEL HACCI	227
3- Tavafın Sünnetleri.....	215	A. İbadetlerde Bedel (Vekâlet).....	227
V. HACCIN VÂCİPLERİ	216	B. Bedel Yolu ile Hac Yapmanın Şartları	228
A. Sa'y.....	216	X. HACCIN VACİPLERİNDEN BİRİNİ	
1- Sa'yin Geçerlilik Şartları	216	TERK ETMENİN CEZASI	229
2- Sa'yin Vâcipleri	217	1- Mikat Mahalli ile İlgili Cezalar.....	229
3- Sa'yin Sünnetleri.....	217	2- Tavafı İlgili Cezalar	229
4- Sa'yin Yapılışı.....	217	3- Sa'y ile İlgili Cezalar	230
B. Müzdelife Vakfesi.....	218	4- Arafat Vakfesiyle İlgili Cezalar.....	230
1- Müzdelife Vakfesinin Rüknu	218	5- Müzdelife Vakfesiyle İlgili Cezalar	231
2- Müzdelife Vakfesinin Geçerlilik Şartları	218	6- Şeytan Taşlama ile İlgili Cezalar.....	231
3- Müzdelife Vakfesinin Vâcibi	218	7- Saçları Tıraş Etmek veya Kısaltmak ile İlgili	
4- Müzdelife Vakfesinin Sünnetleri.....	218	Cezalar.....	231
C. Mina'da Şeytan Taşlama	219	8- Şeytan Taşlama, Kurban Kesme ve Tıraş Olma	
1- Şeytan Taşlamanın Geçerli Olmasının Şartları... 219		Arasındaki Tertibe Uymama ile İlgili Cezalar.....	231
2- Şeytan Taşlamanın Zamanı.....	219	XI. İHRAM YASAKLARI VE CEZALARI	231
3- Atılacak Taş Sayısı.....	221	1- Giyim Yasakları ile İlgili Cezalar.....	232
4- Şeytan Taşlamanın Sünnetleri.....	221	2- Koku Sürmekle İlgili Yasaklar ve Cezalar	232
5- Şeytan Taşlamanın Mekruhları	221	3- Saçları Tıraş Etme, Vücuttaki Tüyleri	
6- Şeytan Taşlamanın Yapılışı.....	221	Giderme ve Tırnakları Kesme Yasağı ve Cezalar ...	233
7- Şeytan Taşlamada Vekâlet	222	4- Cinsel İlişki ile İlgili Yasaklar ve Cezalar.....	233
D. Hedy Kurbanı	222	5- Harem Bölgesi Bitkileri ile İlgili Yasaklar	
1- Hedy Kurbanının Çeşitleri.....	222	ve Cezaları	233
2- Hedy (Şükür) Kurbanının Kesme Yeri		6- İhramlı Kimsenin Evlenmesi	234
ve Zamanı.....	223	7- Bilgisizlik, Unutma ve Zorlanmanın	
3- Hacda Kesilen Kurbanların Etleri.....	223	Cezalara Etkisi.....	234
4- Kurban Kesmek Yerine Oruç Tutmak.....	223	8- Cezaların Ödenme Zamanı ve Yeri	234
E. Saçları Tıraş Etmek veya Kısaltmak.....	224	9- İhramlıya Mübah Olan Şeyler.....	234
1- Tıraş Olmanın Zamanı ve Yeri	224	XII. HACCIN YAPILIŞI.....	235
2- Tıraş Edilecek veya Kısaltılacak Saçın Miktarı .	224	A. Temettu Haccının Yapılışı.....	235
3- Taş Atma, Kurban Kesme ve Tıraş Olma		1- İhrama Girme.....	235
Menâsiki Arasında Tertip.....	224	2- Tavaf	236
4- Tıraş Olma veya Saçları Kısaltmanın Hükümü .	224	3- Sa'y	236
a. Birinci Tahallül	225	4- Hac İçin İhrama Girme	237
b. İkinci Tahallül	225	5- Arafat Vakfesi.....	237
VI. HACCIN SÜNNETLERİ	225	6- Müzdelife Vakfesi	237
1- Kudûm Tavafı.....	225	7- Cemre-i Akabe'ye Taş Atmak.....	238
2- Hac Hutbeleri	225	8- Şükür Kurbanı.....	238
		9- Tıraş Olmak	238
		10- Şeytan Taşlama, Kurban ve Tıraşta Tertip ...	238

11- Ziyaret Tavafı	238	1- Karada Yaşayan Hayvanlar	259
12- Haccın Sa'yi	239	2- Suda Yaşayan Hayvanlar	261
13- Bayramın İkinci ve Üçüncü Günleri		3- Hem Karada Hem Suda Yaşayan Hayvanlar ...	261
Cemrelere Taş Atmak	239	B. Hayvanların Kesimi	261
14- Veda Tavafı	239	C. Avlanma	262
B. Kıran Haccının Yapılışı	239	1- Avcı ve Avlanma Şekli ile İlgili Şartlar	262
C. İfrad Haccının Yapılışı	239	2- Avlanacak Hayvanla İlgili Şartlar	262
D. İfrat, Temettu' ve Kıran Haccı Arasındaki		3- Av Aleti ile İlgili Şartlar	262
Farklar	240	III. İÇECEKLER	262
XIV. UMRE	240	1- İçki İçmek	263
1- Umrenin Zamanı	240	IV. BAĞIMLILIKLAR	264
2- Umrenin Farzları	241	A. Sigara Bağımlılığı	264
3- Umrenin Vâcipleri	241	1- Sigaranın Zararları	265
4- Umrenin Sünnetleri	241	a. Sağlığa Zararları	265
5- Umrenin Yapılışı	241	b. Ekonomik Zararları	265
XV. MEKKE'DE ZİYARET EDİLECEK YERLER	243	2- İslamda Sigara İçmenin Hükümü	265
1- Hira-Nur Dağı	243	B. Uyuşturucu Maddeler	266
2- Sevr Mağarası	243	C. Gençlik ve Sosyal Medya	267
XVI. MEDİNE VE MEDİNEDEKİ ZİYARET		V. GİYİNME VE SÜSLENME	269
YERLERİ	243	A. Giyinme	269
A. Medine Haremi	243	1- Örtünme	270
B. Mescid-i Nebî	243	2- İpek Elbise Giyme	270
1- Mescid-i Nebî'nin Fazileti	244	B. Süslenme	270
2- Hz. Peygamberin Kabrini Ziyaret	245	1- Saç Ekletme, Ekme, Boyama	271
C. Medine'de Ziyaret Edilecek Yerler	245	a. Saç Ekletme	271
1- Kuba Mescidi	246	b. Saç Ektirme	271
2- Cuma Mescidi	246	c. Saç Boyama	271
3- İki Kibleli Mescid	246	2- Yüzden Tüy Alma, Estetik Ameliyat, Protez	
4- Bakî Mezarlığı (Cennetü'l-Bakî)	246	ve Dövme Yaptırmak	271
5- Uhud Şehitliği	246	a. Yüzden Tüy Almak ve Kaşları İnceltmek	271
YEDİNCİ BÖLÜM / KURBAN, ADAK VE YEMİN		b. Estetik Ameliyat	272
I. KURBAN	250	c. Protez Yaptırmak	272
Akika Kurbanı	251	d. Dövme Yaptırmak	272
II. ADAK VE ÇEŞİTLERİ	252	C. Saç, Sakal ve Bıyık	272
A. Adağın Şartları	252	VI. TIP İLE İLGİLİ KONULAR	274
B. Adak Çeşitleri	252	A. Organ Nakli ve Satışı	274
1 - Şarta Bağlı Olan Adaklar	252	1- Organ Nakli	274
2 - Şarta Bağlı Olmayan Adaklar	253	2- Organ Satışı	275
III. YEMİN VE KEFARETİ	254	B. Suni Dölleme ve Tüp Bebek	275
Yemin Kefareti	254	VII. İNSAN ÖLDÜRMEK	276
SEKİZİNCİ BÖLÜM / HARAMLAR VE HELALLER		1- Bir İnsanın Başkasını Öldürmesi	276
I. HARAM VE HELAL KAVRAMLARI	258	2- İntihar	276
1- Haram	258	3- Ötanazi	277
2- Helal	258	4- Terör	278
II. YİYECEKLER	259	5- Canlı Bomba (İntihar Komandosu) Olmak	279
A. Hayvanlar	259	6- Açlık Grevi ve Ölüm Orucu	280
		7- Deprem	281

8- Musibetlere Karşı Sabır ve Metanet.....	288	8- Çalıntı Malın Satılması	306
VIII. CİNSEL HAYAT VE YASAKLAR.....	289	9- (İcâre) Kira Sözleşmesi ve Mal Sahibiyle	
A. Cinsel Hayat	289	Kiracının Sorumlulukları	307
B. Cinsel Hayatta Yasaklar	289	10- Hava Parası Almak.....	307
1- Erkeğin Eşine Arkadan Yaklaşması	289	11- Marka, Telif ve Patent Gibi Manevi Haklar.....	307
2- Hayız veya Nifaslı Kadınla Cinsel İlişki	290	12- Alışverişte Kapora Vermek	308
3- Zina	290	13- Mevcut Olmayan Malın Satışı	308
4- Eş Cinsellik (Homoseksüellik) ve Lezbiyenlik ..	291	14- İstisnâ' Akdi / Sipariş Vermek.....	309
a. Anne Babaların Rol Model Olamaması	292	15- Kâr Haddi.....	310
b. Hormon Bozukluğu.....	292	16- Vadeli veya Taksitli Satış	310
c. Cinsel Taciz.....	292	17- Kredi Kartıyla Alışveriş	310
d. İsteyerek ve Bilerek Devam Ettirilen Eş Cinsellik ..	293	18- Teminat Mektubu	311
5- Hayvanlarla Cinsel İlişki	294	19- Borsa, Tahvil, Hazine Bonosu ve Hisse Senedi..	311
IX. AİLE PLANLAMASI.....	294	20- Buluntu Mal	312
1- Doğum Kontrolü	294	C. Sigorta.....	313
2- Çocuk Düşürme veya Kürtaj.....	295	D. Vasiyet	313
X. HAKSIZ KAZANÇ SAĞLAMAK.....	295	E. Hibe (Bağış)	314
1- Hırsızlık	295	F. Karz-ı Hasen/Allah Rızası İçin Ödünç Verme ..	314
2- Kamu Malını Zimmete Geçirmek		G. Emanet	315
ve Yararlanmak.....	295	H. Sanat, Eğlence, Musiki ve Spor.....	315
3- Rüşvet Almak-Vermek	296	1- Sanat.....	315
4- Faiz.....	297	2- Eğlence.....	316
5- Kumar Oynamak	298	a. Musiki	316
XI. YALANCILIK	299	b. Bayram Günleri.....	317
1- Yalan Konuşmak	299	c. Düğünlerde Eğlenme.....	317
2- Yalancı Şahitlik	299	d. Spor	318
3- Yalan Yere Yemin Etmek.....	300		
4- Namuslu ve İffetli Kimselere İftira Atmak.....	300		
XII.BÜYÜ, FALCILIK VE KEHANET.....	301		
1- Büyü	301		
2- Falcılık	302		
3- Kehanet	302		
XIII. İKTİSADİ VE TİCARİ HAYAT	303		
A. Çalışmak	303		
1- Helal Kazanç Yolları	303		
a. Ziraat(Tarım).....	303		
b. Bedenen Çalışmak	304		
2- Haram Kazanç Yolları.....	304		
B. Alışveriş	304		
1- Alışverişte Aldatma.....	304		
2- Yenilip İçilmesi Haram Olan Malın Satılması. .	304		
3- Alıcı Olmadığı Hâlde Pazarlık Kızıştırmak...	305		
4- Ölçü ve Tartıda Hile Yapmak	305		
5- Şarap Fabrikasına Üzüm Satmak.....	305		
6- Pazarlığı Yapılan Mala Başkasının Talip Olması..	306		
7- Karaborsacılık.....	306		
		DOKUZUNCU BÖLÜM / EVLİLİK VE AİLE	
		I. EVLİLİK	322
		1- Evlenmenin Önemi	322
		2- Evliliğe Hazırlık ve Eş Seçimi	322
		3- Nişanlanma.....	323
		4- Nişanı Bozma	324
		5- Evlilikte Ehliyet (Evlenme Yaşı).....	324
		6- Evlilikte Velayet.....	325
		II. EVLENME ENGELLERİ.....	326
		1- Devamlı Evlenme Engelleri	326
		a. Kan Hısımlığı	326
		b. Evlilik (Sihriyet) Hısımlığı	326
		c. Süt Emmeden Dolayı Haram Olanlar.....	326
		2- Geçici Evlenme Engelleri	327
		3- Evlenmenin Hükmü	327
		III. NİKÂHTA GEREKLİ OLAN ŞARTLAR.....	327
		Örfî veya Resmî Nikâh.....	327
		IV. KARI-KOCANIN HAK VE	
		SORUMLULUKLARI	328

A. Erkeğin Görev ve Sorumlulukları	328
1- Karısına Mehirini Vermek.....	328
2- Eşinin ve Ailenin Geçimini Sağlamak.....	328
3- Eşi ile İyi Geçinmek ve Ona Yumuşak Davranmak	329
4- Dinî ve Dünyevi Bilgileri Öğretmek	329
5- Sorunları Büyütmek ve Dargın Durmamak ..	329
6- İşlerini Eşiyle İstişare Etmek	329
7- Kusurları Affetmek	330
8- Şiddet Uygulamamak.....	330
B. Kadının Görev ve Sorumlulukları	331
1- Güler Yüzlü Olması	331
2- Çocuğunu Yetiştirmesi ve Koruması	331
3- Kadın, Kocasının Eksiklerini Gidermeli ve Onu Tamamlamalı	331
C. Ailede Mutluluğun Temel İlkeleri.....	331
1- Sevgi	331
2- Saygı	331
3- Sabır	332
4- Sadakat.....	332
5- Kanaat	332
6- Merhamet ve Şefkat	333
D. Geçimsizlik.....	333
V. BOŞANMA	333
A. Talâk'ın Çeşitleri	333
a. Ric'i Talâk	333
b. Bâin Talâk	334
1- Beynûnet-i Su'râ.....	334
2- Beynûnet-i Kübrâ	334
B. Kendini Bilmeyenin Boşaması	334
C. Anlaşarak Boşanma (Muhâlaa)	334
D. Mahkeme Kararıyla Boşanma	334
VII. İDDET	335
A. İddet ve Süresi	335
B. İddet Nafakası	335
VII. ÇOCUĞUN BAKIM VE TERBİYESİ	335
VIII. MİRAS	335
Mirastan Hak Sahibi Olanlar, Asabe ve Zevi'l-erhâm	336

ONUNCU BÖLÜM / AHLAK

I. AHLAK	338
1- İyi Ahlak.....	338
2- Kötü Ahlak	338
3- Ahlakın Değişmesi Mümkün müdür?	338
II. İSLAM AHLAKININ KAYNAKLARI	339

III. BAŞLICA AHLAKİ GÖREV VE SORUMLULUKLARIMIZ	339
A. Allah'a Karşı Görevlerimiz	339
B. Peygamberimiz (s.a.v)'e Karşı Görevlerimiz ..	340
C. İnsanın Kendi Şahsına Karşı Görevleri	340
1- İnsanın Bedenine Karşı Görevleri	340
2- İnsanın Ruhsal Yapısı ile İlgili Görevleri	340
a. Hilim	341
b. Hikmet.....	341
c. İffet	342
d. Doğruluk ve Dürüstlük	342
e. Sabır	343
f. Hayâ.....	343
g. Tevazu	344
D. Aile Fertlerinin Birbirlerine Karşı Ahlakî Görevleri.....	344
1- Anne-Babanın Çocuklarına Karşı Görevleri ..	344
2- Çocukların Anne Babalarına Karşı Görevleri ..	346
a. Anne ve Babaya İyilik Etmek	346
b. Yumuşak Sözler Söylemek.....	347
c. Şefkatli ve Merhametli Olmak	347
d. Anne ve Babaya Bakmak	347
E. Akrabaların Birbirine Karşı Görevleri	347
F. Komşunun, Komşuya Karşı Görevleri	349
G. Müslümanların Birbirlerine Karşı Görevleri ..	350
1- Birbirlerini Sevmek.....	350
2- Kin tutmamak ve İlişikiyi Kesmemek	350
3- Birbirlerine Yardımcı Olmak	350
4- Güvenilir Olmak	351
5- Affetmek ve Hoşgörülü Olmak	351
H. Çevremize Karşı Görevlerimiz.....	352
I. Vatandaşın Devlete Karşı Görevleri.....	353
1- Devlete İtaat Etmek ve Kanunlara Uymak	353
2- Vergi Vermek.....	354
3- Askerlik Yapmak.....	354
İ. Devletin Millete Karşı Görevleri	355
J. Toplumsal Görev ve Sorumluluklar.....	355
1- İnsan Haklarına Saygı	355
a. Yaşama Hakkı.....	356
b. Mülkiyet Hakkı	356
c. Din ve Vicdan Hürriyeti.....	356
d. Özel Hayatın Gizliliği	356
e. Konut Dokunulmazlığı.....	357
2- Kötülüklerle Karşı Toplumsal Duyarlılık	357
Bibliyografya	359

ÖN SÖZ

Yüce Allah'a hamd-ü senâ, Rasûlü'ne salât ve selam eder; O'nun âline, ashâbına ve ümmetine rahmet dilerim.

İlmihâl, sözlükte “davranış bilgisi” anlamına gelir. Bir fıkıh terimi olarak; bir Müslümanın günlük yaşantısında gerekli olan, kul ile Allah ve insanlar arasında ilişkileri düzenleyen ve her Müslümanın bilmesi gereken bilgiler bütününe denir.

Hz. Peygamberin (s.a.v) “İlim öğrenmek kadın-erkek her Müslümanın üzerine farzdır.” (İbn Mâce, Sünnet, 17) hadisine göre bir Müslümanın olgun bir mümin olarak dinini yaşayabilecek seviyede bilgi sahibi olması farzdır. Akıllı ve ergenlik çağına gelen her Müslüman; iman, ibadet, ahlak ve İslamın emir ve yasaklarından sorumludur. Çünkü imanın şartlarını bilmeyen insan; neye ve nasıl inanacağını, ibadetin nasıl yapılacağını, namazın nasıl kılınacağını, orucun nasıl tutulacağını, zekâtın nasıl verileceğini ve haccın nasıl yapılacağını; ahlaki değerleri öğrenmeyen insan; nasıl ahlaklı olunacağını ve haramı helali öğrenmeyen insan da insanlara ve diğer varlıklara karşı sorumluluklarının neler olduğunu bilemez.

Sevgili Peygamberimiz (s.a.v) zamanında insanlar öğrenmek istedikleri dinî konuları; ya bizzat O'na başvurarak veya O'nun görevlendirdiği bilgili kişilerden öğreniyorlardı. Hz. Peygamberin vefatından sonra yani Râşid Halifeler, tâbiîn, ve tebeu't-tâbiîn zamanında, Hz. Peygamberin (s.a.v) bizzat kendisinden şifahî bilgi alma imkânı kalmayınca, Müslümanların karşılaştıkları problemler Kur'an ve sünnete başvurularak halledilmiştir. Çünkü Hz. Peygamber bir hadisinde “**Size kendilerine sarıldığımız sürece doğru yoldan sapmayacağınız iki şey bırakıyorum; Allah'ın kitabı ve Peygamberin sünneti.**” (Muvatta', Kader, 3) buyurmuştur. Müçtehit imamlar döneminde yine Kur'an ve sünnete bağlı kalınarak bir taraftan itikadî mezhepler oluşmuş; diğer taraftan icmâ ve kıyasa da başvurularak fikhî mezhepler oluşmuş ve müminlerin karşılaştıkları problemlere müçtehit imamlar hem şifahî olarak hem de verdikleri fetvaları kitaplaştırarak cevap vermişlerdir.

Müslümanların mutlaka öğrenmesi gereken inanç, ibadetler, haramlar ve helaller, aile hayatı, ticari ve sosyal hayat yani ahlakla ilgili olan ve bir Müslümanın mutlaka bilmesi gereken dinî bilgilerdir. İlmihâl denince de bir Müslümanın ferdî ve sosyal hayatında bilmesi ve uygulaması gereken inanç, ibadet ve ahlakla ilgili bilgileri içinde toplayan kitaplar kastedilir. Bugün çoğumuzun evinde bulundurduğu çeşitli şekillerde hazırlanmış olan kitaplar ilmihâl kitaplarıdır ve müftülüklerimize sorulan soruların cevapları bu kitapların içinde bulunmaktadır. Bu nedenle aklına takılan soruların cevaplarını bulabilmesi için her Müslümanın evinde bir tane ilmihâl kitabı bulundurması gerekir.

Bu eserimizde İslam dininin inanç esasları, ibadetler, yemin ve kefaretlere, haramlar ve helaller, günümüzde tartışılan bazı yeni konular, evlilik ve aile hayatı, İslam ahlakıyla ilgili bilgiler verilmiştir. Eser hazırlanırken okuyanın daha kolay anlayabilmeleri için sade bir dil ile yazılmasına dikkat edilmiş ve dinî terimler sadeleştirilmiştir.

İslamda mezhepler, din değildir. Fıkıhî yorumları farklı olan mezheplerin varlığı Müslümanlara kolaylıktır. Bir mezhebe mensup olan Müslüman, diğer mezhebe mensup olan Müslümanları düşman gibi veya ayrı bir dine mensup insanlar gibi görmemelidir. Üstelik kendi mensup olduğu mezhepte uygulanması mümkün olmayan bir konuyu, diğer mezhebe uyararak uygulaması mümkün olur. Bunda bir sakınca da yoktur. Aynı zamanda bir mezhepten olan imama diğer mezheplere mensup olan Müslümanların uyması ve onun yaptığı ibadeti aynı şekilde yapması da caizdir.

Bu ilmihâl, Hanefî mezhebine göre hazırlanmakla birlikte Şâfiî mezhebinin görüşlerine de yer verilmiştir. Çünkü müftü olarak görev yaptığım bazı yerlerde Hanefî veya Şâfiî din görevlilerinin diğer mezhebin fıkıhî görüşlerini bilmedikleri için zor durumda kaldıklarını gördüm. Dolayısıyla hem din görevlilerinin hem de cemaatin her iki mezhebin görüşleri konusunda bilgi sahibi olmasını düşündüm. Bununla birlikte gerekli gördüğüm yerlerde diğer mezheplerin görüşlerine ve çağımız İslam bilginlerinin görüşlerine de yer verilmiştir.

İlmihâlde geçen bilgilerin kaynağına ulaşmayı arzu edenler için surelerin ve ayetlerin numaraları ile hadislerin ve diğer mezheplerin görüşleriyle ilgili verilen bilgilerin kaynakları metin içerisinde veya dipnotta, yazar adı ve kitabın cilt ve sayfa numarasıyla verilmiş; hadislerin birden çok kaynağı olmakla beraber daha fazla uzatmamak için çoğu zaman bir kaynakla yetinilmiştir. Ayrıca yazar ve kitap ile ilgili diğer bilgiler bibliyografyada verilmiştir.

Her Müslümanın öğrenmesi ve uygulaması gereken İslam dini esaslarının yer aldığı ve dinî bilgiler konusunda Müslüman kardeşlerimizin faydalanacağını umduğum bu eserimizin hayırlı olmasını diler, hatalarımızın bağışlanmasını Yüce Allah'tan niyaz ederim.

Beni teşvikleriyle eserin yazılmasına sebep olan Hayat Yayınevi sahibi Hayati Bayrak Bey'e özellikle teşekkür ederim.

“Rabbimiz! Biz, ‘Rabbimize iman edin!’ diye imana çağıran bir davetçi işittik, hemen iman ettik. Rabbimiz! Günahlarımızı bağışla. Kötülüklerimizi ört. Canımızı iyilerle beraber al. Rabbimiz! Peygamberlerin aracılığı ile bize va’dettiklerini ver. Kıyamet günü bizi rezil etme. Şüphesiz sen, va’dinden dönmezsin.” (Âl-i İmrân, 3/193, 194)

Çalışmak bizden başarı Allah'tandır.

Mehmet KIZILKAYA

BİRİNCİ BÖLÜM

İNANÇ

I. DİN VE DİNİN ÖNEMİ

A. Din Nedir?

Din; inanmaya, bir yaratıcıya itaat ve ibadet etmeye, ahlaki davranışlara, değer yargılarına, davranış kurallarına, ibadet etme biçimlerine, fazilet ve iyiliklere, toplumsal düzenin sağlanmasına ve doğru yolda olmaya çağırın ilâhî bir kanundur.

Dinin kurucusu Allah Teâlâ'dır. Bütün hak dinler Allah'tan gelmiş ve Allah'tan geldikleri gibi korundukları sürece yürürlükte kalmışlardır. İlk insan olan Âdem (a.s), aynı zamanda ilk peygamberdir ve kendisine bildirilen din de tevhid dinidir. Allah'ın varlığı, birliği, zât ve sıfatları bakımından mükemmelliğiyle, nübüvvet ve ahiret inancı gibi temel inanç esasları bütün ilâhî dinlerde değişmez bir kanun olarak bulunmaktadır. Bu nedenle Hz. Âdem'den Hz. Muhammed (s.a.v)'e kadar bütün peygamberlerin getirdiği hak dinlerin ortak adı İslamdır. İnsanlar, Âdem (a.s)'den bugüne kadar gelen tevhid (hanîf) dinini anlayabilecek fitrat ve kâbiliyette yaratıldıkları için, Allah'ın gönderdiği hak dinleri uygulamakta güçlük çekmemişlerdir. İnsanlar ne zaman Allah tarafından gönderilen hak dini bozdularsa, Allah Teâlâ yeni bir peygamber ile onun yerine geçecek hak din göndermiş, böylelikle tarihin hiçbir devrinde insanlık peygambersiz ve din-siz kalmamıştır.

B. Dinin Önemi

Âdem (a.s)'den bugüne ve bugünden de kıyamete kadar devam edecek olan din, insanı hem içten hem dıştan kuşatan,

onun düşünce ve davranışlarında çok etkili olan bir disiplindir. İnsan, hayatı boyunca kendisinin insanüstü bir güç ve kudretin bulunduğunu, mutlaka kendisini aşan bu yüce kudrete yönelmesi gerektiğini ve ancak onunla mutlu olabileceğini düşünmüştür. Din, kişinin hayatı açısından ve toplumsal açıdan insanlar için çok önemlidir:

1- Ferdin Hayatındaki Önemi

İnsanın yüce bir kudrete gönülden bağlanması, manevi yönden onu destekler ve gücüne güç katar. Dua, niyâz, kendisini Allah'a teslim etmek onu ulvîleştirir. Allah sevgisi ve Allah'a karşı sorumluluk bilinciyle yaşamak, ona kuvvetli bir irade ve sağlam bir karakter kazandırır. Böyle kimselerin içinde yer aldığı toplumlarda fazilet yarışı başlar. Din insana hem içgüdülerinin ve madde âleminin esiri olmadığı, hem de sonsuz bir hürriyet ve bağımsızlık içinde bulunmadığı düşüncesinin gelişmesini sağlar. Dinin bu telkini insana gerçek hürriyet ve bağımsızlığını kazandırır. Dolayısıyla insan, yaratılmışlar önünde ve tabiat olaylarının karşısında hayret ve dehşete düşmez.

Din, insanın düşünce açısından olgunlaşmasını, tutum ve davranışlarında ölçülü ve dengeli olmasını ve onun ahlaki olgunluğa ulaşmasını sağlar. Bu anlamda din, kendisinin insan olduğunun farkında olan, insanlığının gerektirdiği sorumluluğu taşıyan, yaratılışına uygun evrensel değerlere sahip, aklını ve diğer yeteneklerini en iyi şekilde kullanabilen, hayatını bilerek yaşayan kişilikli bir insan olmasını sağlar. Böylece gerek birey olarak, gerekse toplum olarak huzurlu, mutlu, tutarlı ve uyumlu yaşamasını sağlamış olur. Din insanı öğrenmeye, araştırmaya ve bilgi edinmeye teşvik eder; insanın aklıyla bulabileceği doğruları hatırlatır,

onun unuttuğu ya da hiç bilmediği konularda doğru bilgi verir.

İnsanın diğer insanlarla ilişkisi konusunda yol gösterir; zorlama olmadan, çıkar gözetmeden, içtenlikle iyi ve güzel işler yapmasına katkı sağlar, ahlaki davranışları yerine getirmede insanı yönlendirir. Ailemiz ve diğer insanlarla olan ilişkilerimizde yol gösteren din, bu ilişkilerimizin sevgi, saygı, kardeşlik ve hoşgörü temelleri üzerine kurulmasını sağlar.

İnsanın, diğer insanlarla ilişkilerinin iyi olması için; iyilik, doğruluk, yardımlaşma, arabuluculuk yapma, adâletli olma, kardeşlik, hoşgörü, bağışlama, sabır, alçak gönüllülük, sözünde durma ve güzel söz söyleme gibi söz ve davranışları yapmasını sağlar. İnsanlar arası ilişkilere zarar veren; cimrilik, iftira, yapılan iyiliği başa kakma, çekiştirme, bozgunculuk, çekememezlik, savurganlık, yalan söylemek, insan öldürmek, zina yapmak, kumar oynamak, içki içmek, önyargılı olmak ve rüşvet vermek gibi kötü söz ve davranışlardan kaçınmayı sağlar.

İnsan toplumsal bir varlık olmakla birlikte onun bir de iç dünyası vardır; yalnızlık, çaresizlik, korkular, kederler, hastalıklar, kayıplar, musibet ve felaketler karşısında ümit, teselli ve güven sağlayan en son sığınak dindir. Ayrıca dinî duyguların ve pratiklerin insanı lüzumsuz ve zararlı endişelerden, kuruntulardan uzaklaştırdığı, böylece ruhî bunalımlardan korur. Samimi inanç sahiplerinde Allah'a itaatin, ana-babaya, büyüklere, devlete ve millete saygı ve bağlılığı, küçüklere sevgi, canlılara ilgi ve sempati gibi ahlaki duyguları geliştirir ve görev bilincini güçlendirir.

Hak dinlerdeki ahiret inancı, bir yandan ebedî hayatta sorumluluk duygusuyla insanın ahlaki gelişmesine katkıda bulunurken öte yandan ölüm korkusunun insan

psikolojisi üzerindeki tahrip edici etkisini önler. Çünkü ahiret inancı, insanın içindeki ebediyet duygusuna cevap vermek bakımından da önem taşımaktadır. Sıkıntılardan kurtulup ebedî huzura ulaşma, Allah'ın rızasını elde etme ideali insanda yaşama sevincine yol açar, dünyanın ıstıraplarına karşı tahammül gücü verir.

2- Toplum Hayatındaki Önemi

Başlangıç insanlık tarihi kadar eskilere uzanan din, tarihin her döneminde bireyleri ve toplumları etkileyen en önemli faktörlerden birisi olmuştur. Öyle ki, tarihsel süreçte dinsiz bir topluma rastlanmamıştır. Din insanları mukaddes bir duygu, ortak şuur ve vicdan etrafında birleştiren bir etken olduğu gibi aynı zamanda toplumları yükselten ve gelişmesini sağlayan bir kurumdur. Bu nedenle dinin en temel fonksiyonlarının başında, topluma sağlam bir karakter ve zihniyet kazandırması gelir. Dolayısıyla din, toplumun gelişmesini ve sağlıklı bir toplumun oluşmasını sağlar. Toplumun sahip olduğu ortak kültür mirasında dinin etkisi mutlaka görülür. Dinin etki ve tesiri toplumun sahip olduğu ortak kültür mirasına, insanların davranışlarına ve konuşmalarına iyice sinmiştir. Çünkü inanç sistemleri, toplum hayatının tamamını etkiler.

Örf ve âdetlerde, atasözü ve deyimlerde, sosyal faaliyetlerde, evliliklerde, mülk edinmede, akidlerde, zamanın yönetilmesinde, aile hayatında ve sosyal hayatta dinin etki ve tesiri çok önemlidir. Dolayısıyla toplum hayatının ürettiği bütün değerlerde dinin etkisi kendini gösterir; mimarî yapılar, estetik-plastik sanat eserleri ve edebî gelişmeler, kişi ve yer isimleri hep dinî temeller üzerine kurulmuştur.

Din, toplumun en küçük birimlerinden başlayarak aile, dernek, vakıf, cemaat,

oymak, aşiret ve ulus gibi doğal birliklerin oluşmasında ve gelişmesinde çok önemli bir yer tutmaktadır. Bütün toplumların bulunduğu köyler, kasabalar, şehirler ve bölgeler bir merkez etrafında yani ibadethane etrafında toplanırlar ve sonuçta da bir devlet dini oluşur. Din, bütün toplum ve kurumlarda sosyal düzenin korunmasına ve devamlılığına katkı sağlar. Çünkü bütün dini öğretilerde inananlardan, başkalarını sevmeleri, affedici ve yardımsever olmaları istenir. Bu tür davranışlar dindar olmanın en temel göstergeleri olarak kabul edilir ve teşvik edilir.

Toplumda dini duyguların zayıflaması, ahlaki ve hukuki suçların artmasına ve anarşizmin gelişmesine yol açar. Çünkü din olmayınca ahlak için yaptırım gücü kalmaz.

C. Dinlerin Tasnifi

Dinler genel olarak üçe ayrılır:

1- Hak dinler: Bunlar Allah Teâlâ tarafından Peygamberleri vasıtasıyla insanlara bildirilmiş olan dinlerdir. Bunlara “ilâhî din”, “hak din” veya “semâvî din” adı verilir. Hak dinlerin hepsi esas bakımından birdir. Yalnız bazı ibadetler ve hukuk kuralları bakımından aralarında farklılık vardır.

2- Aslı bozulmuş dinler: Bunlar, ilk gelişlerinde hak din iken, asılları sonradan bozulmuş, dayandıkları kutsal kitapların orijinali ortadan kalkmış olan ve ilâhî niteliklerini kaybeden dinlerdir. Yahudilik ve Hristiyanlık gibi. Bunun üzerine Yüce Allah insanlara, en mükemmel din olan İslamı, göndermiştir.

Tevrat, Zebur ve İncil geldiklerinde, kutsal kitap olarak kendileriyle amel edilen kitaplar olmakla birlikte, tarihi süreç içinde değişikliğe uğramışlardır. Bugün

insanların elinde dolaşan Tevrat, Zebur ve İncil’i içine alan “Kitab-ı Mukaddes” sonraki dönemlerde yaşamış farklı yazarlara ait kitaplardan meydana gelmiştir.

Bununla birlikte Kur’an geldiğinde, Yahudilerin elindeki Tevrat, bugünkü kitap olduğu hâlde, onu kutsal kitap olarak kabul etmiş ve yahudileri de ehl-i kitap olarak kabul etmiştir. Aynı şekilde Kur’an-ı Kerim geldiğinde, Hristiyanların kutsal kitapları da bugünkü kitaplarıydı. Kur’an-ı Kerim hristiyanları da ehl-i kitap olarak kabul etmiştir. (Âl-i İmrân, 3/64)

3- Bâtıl dinler: Bunlar asılları bakımından tevhîd inancı ile ilgisi bulunmayan ve birtakım milletler ve insanlar tarafından uydurulmuş dinlerdir. Bunlarda akla, hikmete ve toplum yararına uygun bazı hükümler bulunsa da temelinde Yüce Allah’a ve O’nun bir peygamberine dayanmadığı için kutsallıkları yoktur. Ay’a, Güneş’e, yıldızlara, kutsal saydıkları bazı hayvanlara, kendi elleriyle yaptıkları putlara veya bazı tabiat güçlerine tapan milletlerin dinleri bu türdendir. Hinduizm, Budizm, Mecûsîlik ve Şamanizm gibi.

D . İslam Dini ve Mahiyeti

İslam dini; Yüce Allah tarafından vahiy yolu ile Hz. Muhammed (s.a.v)’e indirilen ve onun tarafından tebliğ edilen, dünyada ve ahirette insanların kurtuluşuna vesile olan itikadî, amelî ve ahlaki nizamdır. Onun için Kur’an’da İslam, Allah katındaki hak dinin karşılığı ve özel adı olarak belirlenmiş, ondan başka hiçbir dinin Allah tarafından kabul edilmeyeceği bildirilmiştir. (Âl-i İmrân, 3/19) İslam hem ilk hem de son dindir. Dolaşısıyla bütün peygamberlerin dinlerinin esasını Allah’ın varlığı ve birliğinin oluşturduğu ve tebliğ ettikleri dinlerinin adı da İslamdır.